

PHILIPPE LÉGER

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. október 21.¹

1. A jelen ügy azt a kérdést veti fel, milyen kapcsolat áll fenn egy tagállam állampolgárának másik tagállamban való tartózkodásához fűződő joga és az állampolgársága igazolására bemutatandó dokumentum között. A Bíróságot ezért annak eldöntésére kéri, hogy kötelezhetnek-e ilyen személyt érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél felmutatására, és hogy az e kötelezettség megsértése esetén közösségi polgárt kiutasítást előkészítő őrizetbe vehetnek-e.

szóló, 1973. május 21-i 73/148/EGK tanácsi irányelv² az EK-Szerződésnek a letelepedés szabadságára és a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó cikkei végrehajtásának gyakorlati módjait határozza meg. Az EGK-Szerződés 54. cikkének (2) bekezdése (módosítást követően az EK-Szerződés 54. cikkének (2) bekezdése, jelenleg, további módosítást követően az EK 44. cikkének (2) bekezdése) és az EGK-Szerződés 63. cikkének (2) bekezdése (módosítást követően az EK-Szerződés 63. cikkének (2) bekezdése, jelenleg, további módosítást követően az EK 52. cikkének (2) bekezdése) alapján kibocsátott irányelv egyik célkitűzése, hogy a szolgáltatásokat nyújtó és igénybe vevő személyeket tartózkodási jog illesse a szolgáltatásnyújtás időtartamára.

I — Jogi háttér

A — A közösségi jog

2. A letelepedés és a szolgáltatásnyújtás területén a tagállamok állampolgárainak Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről

3. Ezért a 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Szolgáltatásokat nyújtó és igénybe vevő személyek esetében a tartózkodási jog érvényességének időtartama megegyezik a szolgáltatásnyújtás időtartamával.

2 — HL L 172., 14. o., magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 167. o. Ezt az irányelvet az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/1194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o., magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.) hatályon kívül helyezte.

1 — Eredeti nyelv: francia.

Ha ez az időszak a három hónapot meghaladja, az a tagállam, amelynek területén a szolgáltatásokat nyújtják, e jog igazolására a tartózkodás jogcímét igazoló okiratot állít ki.

Amennyiben ez az időszak a három hónapot nem haladja meg, az a személyazonosító igazolvány vagy útlevél, amellyel az érintett személy az adott állam területére lépett, elegendő a tartózkodás időtartamára. A tagállam mindazonáltal megkívánhatja az érintett személytől annak bejelentését, hogy az állam területén tartózkodik.”

B — A nemzeti szabályozás

4. A 2000. november 23-i Vreemdelingenwet (a továbbiakban: 2000. évi idegenrendészeti törvény) 50. cikke szerint az illegális tartózkodással gyanúsítható személyeket személyazonosságuk, állampolgárságuk és tartózkodási joguk megállapítása céljából fel lehet tartóztatni. Amennyiben a feltartóztatott személy személyazonossága nem állapítható meg azonnal, az illető valamely meghallgatás céljára szolgáló helyre előállítható, és ott legfeljebb hat órán át tartható, amely időtartam legfeljebb 48 órára meghosszabbítható, ha továbbra is feltételezhető a letartóztatott személy illegális tartózkodása.

5. Ezen törvény 59. cikke szerint továbbá, amennyiben a közrend vagy a nemzetbiztonság érdekében szükséges, az országban nem jogszerűen tartózkodó külföldi kiutasítást előkészítő őrizetbe vehető.

6. Ezen túlmenően 2000. november 23-i Vreemdelingenbesluit (az ugyanezen a napon hozott törvény végrehajtására kibocsátott rendelet) olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a Hollandián kívüli más tagállamok állampolgáira vonatkoznak. 8:13. cikkének (1) bekezdésében megállapítja, hogy „a közösségi polgárt mindaddig nem lehet kiutasítani, amíg be nem bizonyosodik, hogy tartózkodási joga nincs, vagy tartózkodási joga megszűnt”.

7. Végül a Vreemdelingencirculaire 2000 (idegenrendészeti körrendelet) értelmében az a Hollandiában tartózkodó külföldi, aki az EK-Szerződésben foglalt jogaira hivatkozik, de nem mutat fel érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet, „alkalmat kap ilyen okmány felmutatására”. Ennek megtételére kéthetes határidőt biztosítanak számára.

II — A tényállás és az alapeljárás

8. 2001. december 2-án a rendvédelmi szervek feltartóztatták a lopás kísérletével

gyanúsított Salah Oulane-t, és ilyen célra szolgáló helyiségben visszatartották. Miután nem indítottak ellene büntetőeljárást, 2001. december 3-án szabadon engedték.

9. Közvetlenül ezután a 2000. évi idegenrendészeti törvény alapján, egy belföldi idegenrendészeti ellenőrzés során igazoltatták Oulane-t. Mivel nem tudta azonnal igazolni a személyazonosságát, kihallgatás céljából feltartóztatták. Ezután ugyanezen törvény alapján kiutasítás céljából őrizetbe vették.

10. A kihallgatások során Oulane megadta születési idejét, és azt nyilatkozta, hogy francia állampolgár. Azt is elmondta, hogy körülbelül három hónapja tartózkodik Hollandiában, és ott szabadságát tölti. Kijelentette, hogy pillanatnyilag nem rendelkezik útlevéllel vagy más személyazonosító okmánnal, Hollandiában nincs állandó tartózkodási helye, sem pénze, és nem jelentkezett az idegenrendészeti hatóságoknál.

11. 2001. december 4-i beadványával Oulane fellebbezést terjesztett be a Rechterbank 's-Gravenhage elé, amelyben a kiutasítást előkészítő őrizet megszüntetését kérte, valamint kártérítést.

12. 2001. december 7-én Oulane végül bemutatott egy francia személyazonosító igazolványt a holland hatóságoknak.

13. 2001. december 10-én, az őrizet nyolcadik napján, a holland hatóságok megszüntették a kiutasítást előkészítő őrizetet.

14. A nemzeti bíróság elé terjesztett első kártérítés iránti kérelem a nemzeti bíróság által eldöntendő jogvita egyik szakaszát képezi.

15. A többi körülményre vonatkozóan Oulane egy második bírósági eljárást kezdeményezett.

16. A vasúti rendőrség 2002. július 27-én Rotterdam központi pályaudvarán, egy áruszállításra szolgáló alagútban feltartóztatta Salah Oulane-t az Algemeen reglement vervoer (általános szállítási rendelet) 7. cikkének megsértése miatt, azzal az indokkal, hogy engedély nélkül olyan helyen tartózkodott, amely zárva van a közönség számára. Miután nem indítottak ellene büntetőeljárást, két órával később elengedték.

17. Miután ismét igazoltatták Oulane-t a 2000. évi idegenrendészeti törvény alapján, kihallgatás céljából újból feltartóztatták. Ezután ugyanezen törvény alapján kiutasítás céljából ismét őrizetbe vették.

18. A kihallgatás során Oulane többek között azt nyilatkozta, hogy nem rendelkezik személyazonossági okmánnyal, és útlevelét ellopták. Elmondta továbbá, hogy 18 napja van Hollandiában és nem rendelkezik állandó lakó- vagy tartózkodási hellyel. Ezenkívül megadta anyja címét és franciaországi telefonszámát.

19. Megállapítást nyert, hogy az őrizet során a hatóságok birtokában volt Oulane nemzeti személyazonosító igazolványa.

20. 2002. július 29-i beadványával Oulane keresetet nyújtott be a Rechtbank 's-Gravenhagehoz, amelyben a kiutasítást előkészítő őrizet megszüntetését, valamint kártérítést kért.

21. Az e bíróság hivatalához 2002. július 29-én érkezett beadványban a holland hatóságok az őrizet megszüntetéséről értesítették a bíróságot.

22. Végül 2002. augusztus 2-án Oulane-t kiutasították Franciaországba.

III — Az előzetes döntéshozatalra utalás

23. Előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a Rechtbank 's-Gravenhage arra mutat rá, hogy rendszeresen találkozik azzal a problémával, amelyet a 2000. évi idegenrendészeti törvény alkalmazása vet fel olyan személyekre vonatkozóan, akik arra hivatkoznak, hogy a közösségi jog alapján megilleti őket a tartózkodási jog, ám nem tudnak azonnal érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet bemutatni.

24. Az előtte folyamatban lévő két eljárásban a kérdést előterjesztő bíróságnak arra kell választ adnia, hogy jár-e a kérelmezőnek kártérítés a kiutasítást előkészítő őrizet idejére. Azt is el kell döntenie továbbá, hogy jogszerűen vették-e őrizetbe Oulane-t ezen időszak alatt.

25. Ennek eldöntéséhez arra keres választ, hogy ellentétes-e a közösségi joggal, ha egy tagállam hatóságai kiutasítást előkészítő őrizetet rendelhetnek el az államukban tartózkodó magánszeméllyel szemben, amennyi-

ben az egy másik tagállam állampolgárságával rendelkezik, de ezt nem tudja azonnal érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatásával igazolni.

26. Ezért a Rechtbank 's-Gravenhage a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„Az első eljárást illetően:

- 1) A belső határok ellenőrzésének eltörlését követően, úgy kell-e értelmezni a [...] 73/148[...] rendelet 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy annak a személynek a tartózkodási jogát, aki nyilatkozata szerint turista, és egy másik tagállam állampolgára, azon tagállam hatóságai, amelyben tartózkodási jogára hivatkozik, csak attól az időponttól kezdődően kötelesek elismerni, hogy az illető személy érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutat be?
- 2a) Abban az esetben, ha az első kérdésre adott válasz igenlő, a közösségi jog jelenlegi állapotában — és különösen a hátrányos megkülönböztetés tilalmának és a szolgáltatások szabad mozgásának elvére figyelemmel — kell-e olyan kivételt tenni, amely arra kötelezné a tagállam hatóságait, hogy az érintettnek tegyék lehetővé érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását?
- 2b) A 2a) kérdés megválaszolásához lényeges-e az, hogy annak a tagállamnak a nemzeti joga, amelyben az érintett tartózkodási jogára hivatkozik, saját állampolgárai számára semmiféle általános személyazonosítási kötelezettséget nem ír elő?
- 2c) Abban az esetben, ha a 2a) kérdésre adott válasz igenlő, a közösségi jog jelenlegi állapota megköveteli-e a tagállamtól az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatására az érintettnek — az illegálisnak vélelmezett tartózkodás miatt intézkedésként közigazgatási joghátrány alkalmazását megelőzően — szabott határidő tekintetében bizonyos feltételek tiszteletben tartását?
- 2d) A 2c) kérdéssel érintett intézkedés formájában — az említett kérdés szerinti határidő lejárta előtt — alkalmazott és a [törvény] 59. cikke szerinti kiutasítást előkészítő őrizetben megnyilvánuló közigazgatási joghátrány megalapozza-e a szolgáltatások szabad mozgásának aránytalan sérelmét?
- 3a) Abban az esetben, ha az első kérdésre adott válasz nemleges, lehet-e a közösségi jog jelenlegi állapotában a szolgáltatások szabad mozgásának akadályáról beszélni, amennyiben azt a személyt, aki nyilatkozata szerint turista és egy másik tagállam állampolgára, a [törvény] 59. cikke szerinti kiutasítást előkészítő őrizetbe veszik a közrend védelme

érdekében arra az időre és mindaddig, ameddig nem bizonyítja — érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatásával — tartózkodási jogát, noha úgy tűnik, hogy a közrendet semmilyen valós és komoly veszély nem fenyegeti?

a közösségi jog, különösen pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalma az elé, hogy a nyilatkozata szerint turista személyt, külföldieknek az ország belsejében történő ellenőrzése alkalmával, a [törvény] 59. cikke szerinti kiutasítást előkészítő őrizetbe vegyenek arra az időre és mindaddig, ameddig nem bizonyítja — érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatásával — tartózkodási jogát?

3b) Amennyiben megállapítást nyer, hogy a szolgáltatások szabad mozgásának akadályos-e az akadály igazolhatóságának meghatározása szempontjából a tagállam által az érintett részére érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatására szabott határidő?

A második eljárást illetően:

3c) Amennyiben megállapítást nyer, hogy a szolgáltatások szabad mozgásának akadályos-e az akadály igazolhatóságának meghatározása szempontjából, hogy a tagállam fizet-e kártérítést arra az időszakra, amelyet az érintett — állampolgárságának érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevelel történő igazolásáig — őrizetben töltött, amennyiben ez megszokott gyakorlat ebben a tagállamban a külföldiek jogszerűtlen fogva tartása esetén?

5) Ellentétes-e a közösségi joggal az, hogy egy tagállam állampolgárát ne tekintsek olyan állampolgárnak, akinek a tartózkodási joga a közösségi jog alapján védelem alatt áll, mindaddig, amíg a tartózkodása szerinti tagállamtól nem igényelt tartózkodási jogot mint szolgáltatások igénybe vevője?

6) Úgy kell-e értelmezni a szolgáltatások szabad mozgása keretében szolgáltatásokat igénybe vevő fogalmát, hogy amennyiben valamely személy egy másik tagállam területén tartózkodik hosszú — akár hat hónapot meghaladó — időn át, ott büntetni rendelt cselekmény miatt őrizetbe veszik, nem tud igazolni sem lakóhelyet, sem tartózkodási helyet, és nem rendelkezik sem

4) Abban az esetben, ha valamely tagállam nem vezetett be általános személyazonosítási kötelezettséget, akadályt gördít-e

pénzzel, sem csomaggal, e személy tartózkodása e másik tagállamban elegendő alapot jelent annak vélelmezésére, hogy az illető turisztikai vagy más, rövid tartózkodáshoz kötött szolgáltatások (mint például a szállás és az étkezés biztosítása) igénybe vevője?”

IV — Elemzés

27. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések véleményem szerint négy fő kérdésre bonthatók.

28. A kérdést előterjesztő bíróság elsőként azt kéri a Bíróságtól, hogy határozza meg pontosabban a „szolgáltatást igénybe vevő” fogalmát annak eldöntése végett, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi szabályok személyi hatálya alá tartozik-e egy tagállam azon állampolgára, aki egy másik tagállam területén tartózkodik hosszú — akár hat hónapot meghaladó — időn át, ott büntetni rendelt cselekmény miatt őrizetbe veszik, nem tud igazolni sem lakóhelyet, sem tartózkodási helyet, és nem rendelkezik sem pénzzel, sem csomaggal. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság 5. és 6. kérdésével arra keres választ, hogy feltételezhető-e, hogy egy tagállam állampolgára, mint amilyen Oulane is, amikor egy másik tagállamban tartózkodik, turisztikai szolgál-

tatások igénybe vevője. Ha ugyanis ez az eset áll fenn, ez a személy a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi szabályok oltalmát élvezzi.

29. A kérdést előterjesztő bíróság másodszor azt kérdezi, hogy úgy kell-e értelmezni a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy egy tagállam elismerheti egy szolgáltatás igénybe vevőjének minősülő, másik tagállam állampolgárának tartózkodási jogát attól függően, hogy az illető érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutat be, és amennyiben igen, úgy megköveteli-e a közösségi jog, hogy ez a tagállam módot adjon az érintettnek érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatására meghatározott időn belül (1), 2a) és 2c) kérdés).

30. A kérdést előterjesztő bíróság harmadszor lényegében arra kíván választ kapni, hogy az állampolgársági alapon történő hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvébe ütközik-e az, ha a fogadó állam idegenrendészeti jogszabályai szerint másik tagállam állampolgárai érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet kötelesek felmutatni állampolgárságuk igazolására, és ha nem tudják felmutatni ezen okmányok valamelyikét, akkor kiutasítást előkészítő őrizetbe vehetők, míg a holland jog nem ír elő ilyen kötelezettséget saját állampolgárai számára (2b) és 4) kérdés).

31. Végül negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy akadályozza-e a szolgáltatásnyújtás szabadságát az, ha más tagállamok érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel nem rendelkező állampolgárait kiutasítást előkészítő őrizetbe vesznek, és ha igen, úgy igazolható-e ez az akadály (2d), 3a), 3b) és 3c) kérdés).

A — A szolgáltatást igénybe vevő fogalmáról

32. A kérdést előterjesztő bíróság 5. és 6. kérdésével azt kéri a Bíróságtól, hogy határozza meg pontosabban a „szolgáltatást igénybe vevő” fogalmát annak eldöntése végett, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi szabályok személyi hatálya alá tartozik-e egy tagállam azon állampolgára, aki egy másik tagállam területén tartózkodik hosszú — akár hat hónapot meghaladó — időn át, ott büntetni rendelt cselekmény miatt őrizetbe veszik, nem tud igazolni sem lakóhelyet, sem tartózkodási helyet, és nem rendelkezik sem pénzzel, sem csomaggal.

33. Először is leszögezném, hogy az e kérdésre adandó válasz egy tagállam olyan állampolgárára vonatkozik, aki az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben leírt tényállás szerint három hónapig vagy annál rövidebb ideig tartózkodik egy másik tagállam-

ban. A tényállásból ugyanis az következik, hogy az első feltartóztatáskor Oulane azt nyilatkozta, hogy körülbelül három hónapig tartózkodik Hollandiában, a hét hónappal későbbi feltartóztatásakor pedig azt, hogy 18 napja van ebben az államban.

34. Ezért nem azt a helyzetet veszem figyelembe, amikor egy tagállam állampolgára „hosszú — akár hat hónapot meghaladó — időn át” tartózkodik egy másik tagállamban³.

35. A kérdést előterjesztő bíróság kérdéseiből ugyanis egyértelműen kitűnik, hogy a bíróság nem vonja kétségbe Oulane nyilatkozatait, mivel ezek a kérdések kizárólag a három hónaposnál rövidebb tartózkodáshoz szükséges okmányokra — érvényes személyazonosító igazolványra vagy útlevélre — vonatkoznak.

36. A szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi szabályok személyi hatályát illetően a Bíróság állandó jelleggel kimondta, hogy „a szolgáltatások nyújtásának szabadságát a Szerződés 59. cikke deklarálja, amely egyike az alapvető jogelveknek, amely magában foglalja a szolgáltatások igénybe vevőinek más tagállam területére utazásának

³ — Ellentétben a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett 6. kérdésének eredeti megfogalmazásával.

szabadságát szolgáltatások igénybevétele céljából, anélkül, hogy abban akadályozzák, és a turisztaszolgáltatások igénybe vevőjének minősül”⁴.

37. Nem teszek e helyütt kísérletet a „turista” kifejezés közösségi jogi meghatározására, követve ezzel Lenz főtanácsnoknak a fent hivatkozott Cowan-ítéllethez adott indítványában kifejtett álláspontját. Osztom ugyanis kétségeit, amelyeknek a turista kifejezés közösségi jogi meghatározásának hasznosságára vonatkozóan adott hangot: „jogi szempontból nem fűződik érdek ahhoz, hogy szolgáltatások potenciális igénybe vevőinek különböző csoportjait egyszer s mindenkorra rögzített meghatározásokhoz kössük, és megkülönböztessük őket egymástól. A feladat itt kizárólag az, hogy a szolgáltatások igénybe vevőinek fogalmát konkretizáljuk”⁵.

38. E gondolatmenet során a főtanácsnok a közösségi polgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó különböző közösségi jogi

szabályokra tekintettel arra a felfogásra támaszkodott, miszerint valamely személy „már a határon, még mielőtt egy másik tagállam területére lépne, sőt mielőtt ténylegesen igénybe venne egy szolgáltatást, hivatkozhat szolgáltatást igénybe vevői minőségére”. A szolgáltatást igénybe vevői minőség így már előzetesen és általános jelleggel létrejött, „az utazás során igénybe vehető vagy igénybe veendő szolgáltatásokra” figyelemmel, az utazás megkezdésekor⁶. Nem arról van tehát szó, hogy a szolgáltatást igénybe vevői minőség utólag, az utazás során ténylegesen igénybe vett szolgáltatásokra hivatkozással jöjjön létre.

39. Ebből a gondolatmenetből arra lehet következtetni, hogy ha az egyik tagállamból érkező valamely személy egy meghatározott időpontban másik tagállamban tartózkodik, akkor feltételezhető, hogy ebben a tagállamban szolgáltatások igénybe vevője, vagy azzá lesz. Ha ugyanis ez a személy egy másik tagállam területén tartózkodik, az együtt jár azzal, hogy szolgáltatások teljes választékát alkalomszerűen vagy folyamatosan igénybe veheti.

40. A kérdést előterjesztő bíróság által részletezett körülmények e tekintetben nem cáfolják egy tagállam állampolgárainak (mint amilyen Oulane is) szolgáltatást igénybe vevői minőségét. Az, hogy az illetőt bün-

4 — Lásd többek között a C-348/96. sz., Calfa-ügyben 1999. január 19-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-11. o.) 16. pontját. A szolgáltatások igénybe vevőinek szabad mozgását, amelyről a Szerződés nem rendelkezik kifejezetten, először a 73/148 irányelv ismerte el, mielőtt a bíróság megállapította, hogy ez a szabadság a Szerződésnek a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéséhez tartozó „szükség szerű kiegészítés”, és „megfelel az áruk, a személyek és a tőke szabad mozgásának alkalmazási körén kívül eső valamennyi jövedelemszerző tevékenység liberalizációja célkitűzésének” (lásd a 286/82. és 26/83. sz., Luísi és Carbone egyesített ügyekben 1984. január 31-én hozott ítélet [EBHT 1984., 377. o.] 10. pontját). A turisztikai szolgáltatások igénybe vevőire vonatkozóan lásd a 186/87. sz., Cowan-ügyben 1989. február 2-án hozott ítéletet (EBHT 1989., 195. o.) is.

5 — Lásd Lenz főtanácsnoknak a fent hivatkozott Cowan-ügyben 1988. december 6-án ímteretett indítványának 22. pontját.

6 — Uo., 28. pont.

cselekmény gyanúja miatt tartóztatták fel, sőt hogy bizonyos jogsértésekben bűnösnek is találták, nem összeegyeztethetetlen szolgáltatást igénybe vevői minőségével, mint ez többek között a Calfa-ítéletből⁷ is következik. Ugyanez a megállapítás érvényes a fogadó tagállambeli állandó lakó-, illetve tartózkodási hely hiányára is, amely ezzel szemben a kimondottan turisztikai célú tartózkodás mellett szól.

41. Ezenkívül abból a körülményből, hogy valaki a feltartóztatásakor sem pénzzel, sem csomaggal nem rendelkezik, nem lehet azt feltételezni, hogy egyáltalán nem rendelkezik ezekkel⁸. Mindazonáltal szükségesnek tartom rámutatni arra, hogy ha bebizonyosodik a létfenntartáshoz szükséges eszközök teljes hiánya, úgy ez összeegyeztethetetlen a szolgáltatás közösségi fogalmával, amely „rendszerint díjazás ellenében nyújtott szolgáltatás”⁹. E tekintetben feltételezni lehet, hogy ha az illetőt például a fogadó tagállam valamely állampolgára anyagilag támogatja, vagy fennáll annak a lehetősége, hogy saját államából kap pénzt, akkor nincsen teljesen híján a létfenntartáshoz szükséges eszközöknek.

42. Figyelembe véve a fentieket, a következő választ javaslom a kérdést előterjesztő bíróságnak: az a körülmény, hogy egy tagállam állampolgára adott időpontban egy másik tagállam területén tartózkodik, elegendő annak feltételezéséhez, hogy ez utóbbi tagállamban szolgáltatások igénybe vevője, vagy azzá lesz, és mint ilyen, a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi jogi szabályok személyi hatálya alá tartozik.

43. Mielőtt belefognék a kérdést előterjesztő bíróság további kérdéseinek vizsgálatába, szeretném kifejtetni, miért tartom fontosnak a szóban forgó ügyben tisztázni, hogy az érintett személy a szolgáltatást igénybe vevő kategóriájába tartozik-e.

44. Megállapítható ugyanis, hogy a Maastrichti Szerződés és az uniós polgárság fogalmának az elsődleges közösségi jogba való bevezetése óta a tagállami állampolgárság önmagában megalapozza a másik tagállamban való tartózkodás jogát, és ehhez nem szükséges, hogy az érintett munkaviszonyban álljon, vagy önálló gazdasági tevékenységet gyakoroljon.

45. Mivel a tagállamok területén való tartózkodás joga „az EK-Szerződés egy világos és pontos rendelkezése alapján minden uniós

7 — A fent hivatkozott ítélet: ebben az ügyben Calfát szolgáltatás igénybe vevőjének tekintették, jóllehet a kábítószerrel szülő törvény megsértésében bűnösnek találták, és három hónap szabadságvesztésre ítélték, valamint végleges hatállyal kiutasították Görögország területéről.

8 — Az alapeljárás irataiból kitűnik, hogy Oulane-nál egy Postbank-számlát találtak.

9 — Az EK 50. cikke első bekezdése.

polgárt közvetlenül megillet”¹⁰, a tartózkodási jog érvényesítéséhez elegendő pusztán egy tagállam állampolgárának, és ennél fogva uniós polgárnak lenni.

46. Az EK 18. cikkének (1) bekezdése alapján — és itt szükséges a szolgáltatásnyújtás szabadságának alanyait meghatározni és csoportosítani — az uniós polgárokat a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog csak „az e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel” illeti meg¹¹.

47. Ezeknek a korlátozásoknak és feltételeknek a meghatározásához, valamint alkalmazási körük megállapításához meg kell továbbá vizsgálni, hogy az elsődleges és másodlagos jog mely rendelkezései alkalmazhatók valójában az adott jogi helyzetre.

48. A kérdést előterjesztő bíróság által eldöntendő jogvitát illetően a tartózkodási jognak a tényállás időpontjában alkalmazandó korlátozásai és feltételei a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi jogi szabályokban találhatók.

49. A közösségi jog fejlődése a tagállamok állampolgárainak szabad mozgására vonatkozó szabályok egységesítése, sőt megegyezőse irányába mutat¹². Addig is, amennyiben olyan ügyekről van szó, amelyekre még ágazati közösségi szabályok vonatkoznak¹³, úgy vélem, jogilag továbbra is célszerű kategorizálni a szolgáltatásnyújtás szabadságának alanyait.

50. Végül kifejténém, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó elsődleges és másodlagos jogi rendelkezések elegendőnek tűnnek a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válaszhoz, amelyek révén tehát „felesleges az uniós polgárság nyújtotta egyéb védelemhez folyamodni”¹⁴. Szeretném azonban ehhez hozzáfűzni, hogy ha ezáltal nem is kell rendszeresen igénybe venni az uniós állampolgársági jogállás által biztosított

10 — A C-413/99. sz., Baumbast és R ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-7091. o.) 84. pontja.

11 — Az EK 18. cikke (1) bekezdése. A tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EGK tanácsi irányelvől eredő (HL L 180., 26. o., magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 3. o.) korlátozások és feltételek alkalmazására vonatkozóan lásd a fent hivatkozott Baumbast-ítélet 85. és azt követő pontjait. Emlékeztetnék arra is, hogy a Bíróság szerint ezek a korlátozások és feltételek nem gátolják az EK 18. cikkének (1) bekezdése közvetlen hatályának érvényesülését: „az EK 18. cikkének (1) bekezdésében az említett tartózkodási jog gyakorlására vonatkozóan elfogadott korlátozások és feltételek alkalmazása bírói felülvizsgálat alá tartozik. Következésképpen e jog esetleges korlátozásai és feltételei nem akadályozzák meg, hogy az EK 18. cikkének (1) bekezdésében olyan jogokat biztosítson a magánszemélyek számára, amelyeket azok bíróság előtt érvényesíthetnek, és amelyeket a nemzeti bíróságoknak védelemben kell részesíteniük” (ugyanezen ítélet 86. pontja).

12 — Lásd a 2004/38 irányelvet, amely rendelkezéseinek a tagállamoknak 2006. április 30-ig kell megfelelniük.

13 — A 2004/38 irányelv többek között azt az indokolást tartalmazza, hogy „a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog ezen ágazatonkénti és fragmentált megközelítésének orvoslása érdekében [...] egyetlen jogalkotói aktusra van szükség” (negyedik preambulumbekkezdés).

14 — Hasonló helyzetben használta La Pergola főtanácsnok ezeket a kifejezéseket a fent hivatkozott Calfa-ügyben 1998. február 17-én tett indítványa 10. pontjában.

védelmet, nem szabad figyelmen kívül hagyni a személyek szabad mozgására vonatkozó közösségi jog fejlődését, amely széles értelemben ezt a fogalmat is magában rejti. Ezért az uniós állampolgársági minőség, amelynek „célja, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen”¹⁵, olyan ismérv, amelyet a személyek szabad mozgására és különösen a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó valamennyi közösségi szabály értelmezésekor erőteljesen figyelembe kell venni.

B — Arról, hogy feltétele-e az igénybe vevő fogadó tagállamban való tartózkodáshoz fűződő jogának az, hogy érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutat fel

51. A kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett, 1), 2a) és 2c) kérdése lényegében arra irányul, hogy úgy kell-e értelmezni a 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését, miszerint annak a személynek a tartózkodási jogát, aki szolgáltatások igénybe vevője, és egy másik tagállam állampolgára, az adott tagállam csak akkor köteles elismerni, ha az illető személy érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutat be, és ha igen, úgy kötelezi-e a közösségi jog alapján ezt a tagállamot,

hogy az érintettnek lehetővé tegye érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását.

52. Az irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerint először is a „szolgáltatásokat nyújtó és igénybe vevő személyek esetében a tartózkodási jog érvényességének időtartama megegyezik a szolgáltatásnyújtás időtartamával.” Másodsor, különbséget tesz aszerint, hogy ez az időtartam meghaladja-e a három hónapot:

53. Ha a szolgáltatásnyújtás, és ezáltal a tartózkodás időtartama a három hónapot meghaladja: „az a tagállam, amelynek területén a szolgáltatásokat nyújtják, e jog igazolására a tartózkodás jogcímét igazoló okiratot állít ki” (második albekezdés).

54. Amennyiben ez az időszak a három hónapot nem haladja meg, akkor „az a személyazonosító igazolvány vagy útlevél, amellyel az érintett személy az adott állam területére lépett, elegendő a tartózkodás időtartamára” (harmadik albekezdés)¹⁶.

55. Ez utóbbi rendelkezés megfogalmazásából, amely a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra vonatkozik, és amely értelmezését kéri a Bíróságtól a kérdést előterjesztő

¹⁵ — A Grzelczyk-ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-6193. o.) 31. pontja.

¹⁶ — Kiemelés tőlem.

bíróság, nem tűnik ki, hogy szükséges feltétele-e az szolgáltatást igénybe vevő érvényes személyazonosító igazolványának vagy útlevelének bemutatása ahhoz, hogy a fogadó tagállam elismerje a tartózkodási jogát.

56. Ezért úgy vélem, hogy a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdését teleologikus módszerrel kell értelmezni. Annyiban tartom indokoltnak az ilyenfajta értelmezési módszer alkalmazását, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válasz nem derül ki egyértelműen az értelmezendő közösségi jogi rendelkezés megfogalmazásából¹⁷.

57. Úgy gondolom továbbá, hogy a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdését úgy kell érteni, hogy bár a fogadó tagállam köteles elismerni a szolgáltatást igénybe vevő három hónapot meg nem haladó tartózkodási jogát, amennyiben az érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutat be az érintett tagállam illetékes hatóságainak, nem szűnik azonban meg a tartózkodási jog amiatt, hogy az illető nem tud azonnal ilyen okmányt bemutatni.

58. E tekintetben ki kell emelni, hogy a Bíróság már az 1976. évi Royer-ítéletben kimondta, hogy „a tagállam állampolgárainak joga a másik állam területére való belépésre és ott-tartózkodásra a szerződésben meghatározott célokból [...] a szerződés által közvetlenül vagy adott esetben a szerződést végrehajtó rendelkezésekben biztosított jogot jelent”¹⁸. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy „ez a jog a tagállam illetékes hatósága által kibocsátott tartózkodási engedélytől függetlenül megszerzhető”, az engedély megadása tehát „nem egy jogot keletkeztető aktus, hanem arra szolgál, hogy a tagállam részéről megállapítsák egy másik tagállam állampolgárának egyéni helyzetét a közösségi jog rendelkezéseinek fényében”¹⁹.

59. Ebből az ítélkezési gyakorlatból levezethető, hogy a közösségi jog nem enged mérlegelési jogot a fogadó tagállamnak arra, hogy engedélyezze más tagállamok állampolgárainak a területére való belépést és ott-tartózkodást, mivel a jogköre kizárólag ezen jog végrehajtásának ellenőrzésére és — adott esetben és bizonyos keretek között — megsértésének szankcionálására terjed ki.

60. Kifejezetten a tagállamok területére történő belépéshez és ott-tartózkodáshoz való jog gyakorlására vonatkozó feltételekkel és a tagállami ellenőrzési jogkörrel kapcsolatban

17 — A nyelvtani és a teleologikus értelmezési módszerek használatát illetően lásd többek között a C-63/00. sz., Schilling és Nehring ügyben 2002. május 16-án hozott ítélethez (EBHT 2002., I-4483. o.) 2001. szeptember 27-én tett indítványom 17. és azt követő pontját.

18 — A 48/75. sz. Royer-ügyben 1976. április 8-án hozott ítélet (EBHT 1976., 497. o.) 31. pontja, kiemelés tőlem.

19 — A fent hivatkozott Royer-ítélet 32. és 33. pontja, kiemelés tőlem.

fejtette ki a Bíróság az 1999-es *Wijzenbeek*-ítéletben, hogy „amíg nem nyer elfogadást a külső határok ellenőrzésére vonatkozó közösségi szabályozás, [...] *addig a szóban forgó jogok gyakorlása feltételezi, hogy az érintett személy képes igazolni, hogy egy tagállam állampolgára*”²⁰. A tagállami állampolgársági jogállás bizonyítása így még mindig egyértelműen a tagállamok állampolgárainak másik tagállam területén való mozgásához és ott-tartózkodásához való jogának az „e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel”²¹ valósul meg.

61. Ebből a követelményből kiindulva a Bíróság ezután kifejtette, hogy „még ha a Szerződés 7a. és 8a. cikke értelmében a tagállamok állampolgárait feltétel nélkül megillette is a tagállamok felségterületén való szabad mozgás és tartózkodás joga, a tagállamok fenntartották a jogot, hogy a Közösség belső határain a személyi azonosságot ellenőrizzék — amint az következik a 68/360, a 73/148, a 90/364, a 90/365 és a 93/96 irányelvekből — annak érdekében, hogy meg tudják állapítani, hogy az érintett személy egy tagállam állampolgáraként jogosult a tagállamok felségterületén szabadon mozogni, vagy harmadik ország állampolgá-

raként nem illeti meg ez a jog”²². Ez egyrészt azt jelenti, hogy a tagállamok a Közösség belső határainál jogszerűen végezhetnek azonossági ellenőrzést, másrészt hogy közvetlenül a közösségi jogból ered az érintettek terhelő kötelezettség az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél felmutatására. Ez a kötelezettség annak megállapítására irányul, hogy az érintetteknek egy tagállam állampolgáraként joguk van-e szabadon mozogni a tagállamokban.

62. A Bíróság hozzáfűzte ehhez, hogy tagállamok büntetéssel sújthatják az ilyen kötelezettségek megszegőit a területükre belépéskor; amennyiben az alkalmazható büntetések összemérhetők azokkal, amelyek hasonló nemzeti jogsértéseket sújtanak, és nem olyan aránytalanul súlyosak, hogy a személyek szabad mozgásának akadályát képeznék²³.

63. A Bíróság által adott indokolásból véleményem szerint a következő megállapítások vezethetők le. Először, a Közösség belső határainál végrehajtott azonossági ellenőrzé-

20 — A C-378/97. sz. ügyben 1999. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-6207. o.) 42. pontja, kiemelés tőlem. Az ügy eredeti tényállása röviden így foglalható össze: *Wijzenbeek* holland állampolgár ellen saját országában büntetőeljárást indítottak, mert 1993. december 17-én Rotterdam repülőterén, Hollandiába történő belépésekor a határellenőrzésért felelős nemzeti rendőrség tisztviselőjének megtagadta útlevelé bemutatását vagy állampolgársága más módon való igazolását, megsértve ezzel a nemzeti idegenrendészeti rendelet 25. cikkét.

21 — Az EK 18. cikke (1) bekezdése.

22 — A fent hivatkozott *Wijzenbeek*-ítélet 43. pontja.

23 — Uo., 44. pont.

sek és a beutazó állampolgár arra vonatkozó kötelezettsége, hogy ennek az ellenőrzésnek az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatásával alávesse magát, egy és ugyanazon célra irányulnak: annak biztosítására, hogy az érintett az egyik tagállam állampolgáraként a szabad mozgáshoz való jogát gyakorolhassa. A Bíróság által kifejtett álláspontot ezért véleményem szerint célorientáltan, és nem formálisan kell értelmezni, mivel a belső határnál az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél felmutatásának önmagában nincsen célja: ami végső soron számít, az az érintett állampolgárságának bizonyítása.

64. Másodsor, véleményem szerint a másik tagállam területére való beutazásakor ellenőrzött személy állampolgársági jogállásának jogszerű vizsgálatára az államterületre való belépést követően is sor kerülhet, amikor csak a tartózkodási jog külön vizsgálatáról van szó; a Bíróság által a belső határokon végzett ellenőrzéssel kapcsolatban elfogadott indokolás tehát e tekintetben alkalmazható a szabad mozgás jogára is. Másfelől a Bíróság a szabad mozgáshoz és a tartózkodáshoz való jog terén fejtette ki, hogy e jogok gyakorlása „feltételezi, hogy az érintett személy képes igazolni, hogy egy tagállam állampolgára”²⁴.

65. Harmadsor, a tartózkodási jog gyakorlásának feltételeire vonatkozóan meg kell

különböztetni az állampolgárság igazolását és az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatását, ez utóbbi ugyanis „a külföldiek belépési, országon belüli mozgásával és tartózkodási jogával kapcsolatos törvényi alakiságok” körébe tartozik”²⁵. Ennek a kötelezettségnek a megsértését, mint láthattuk, a tagállam büntetéssel sújthatja, de ez semmi esetre sem vezethet a tartózkodási jog megtagadásához.

66. Mindez megerősíti — az Európai Bizottság által is osztott — álláspontomat, miszerint a 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében felsorolt adminisztratív követelményeket — például hogy az igénybe vevő három hónapot meg nem haladó tartózkodása esetén elegendő a személyazonosító igazolvány vagy útlevél — az irányelv célkitűzésének fényében kell figyelembe venni, amelyek a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága terén a tagállamok állampolgárainak a Közösségen belüli beutazására és tartózkodására vonatkozóan fennálló korlátozásainak megszüntetésére irányulnak²⁶.

67. Ebből a szempontból a Bizottság pragmatikus megközelítéssel egy meghatározó elemet hangsúlyoz, még hozzá a 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében foglalt

24 — Uo., 42. pont.

25 — A fent hivatkozott Royer-télet 38. pontja.

26 — A Bizottság észrevételeinek 34. pontja.

kötelezettségnek kettős rendeltetése van, egyfelől hogy nemcsak a másik tagállamok állampolgárai, hanem maguk a tagállamok számára is könnyítsen a tartózkodási jog bizonyításának terhén²⁷, másfelől hogy megállapítsa a tagállam által a tartózkodási jog bizonyítási terhére vonatkozóan megszabható formális követelmények maximumát, kizárva ezzel a szigorúbb feltételeket²⁸.

tartózkodási jog széles — de nem korlátlan — értelmezésére irányul.

68. A Bizottság ezért azon a véleményen van, hogy a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdéséből nem lehet *a contrario* azt a következtetést levonni, hogy ennek a kötelezettségnek a nem teljesítése az állampolgárság elismerésének megtagadásához és ezzel a szóban forgó ügyben a tartózkodási jog megtagadásához vezet. A Bizottság szerint ez a formalizmus abszurd következményekkel járhat, amely ellentétes a közösségi szabályozás felfogásával, amely a

69. Pontosan ezt az érvelést követve és a szóban forgó irányelvre tekintettel úgy vélem, hogy jöllehet a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel birtoklása számít szabálynak, mivel ez a legegyszerűbb és legszembetűnőbb módja egy személy állampolgársága megállapításának, ezt a rendelkezést mégsem lehet úgy értelmezni, mint amely kizárja az állampolgárság igazolásának más módját²⁹.

70. Ez az értelmezés véleményem szerint nem mond ellent a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése megfogalmazásának sem. Jöllehet az az alapelv, hogy a szolgáltatások igénybe vevőinek három hónapot meg nem haladó tartózkodására elegendő ugyanis olyan hivatalos okmányok, mint a személyazonosító igazolvány vagy az útlevel bemutatása, és ennek elmaradását a fogadó tagállam büntetéssel sújthatja, viszont ez utóbbi állam emiatt nem akadályozhatja az ellenőrzött személyt tar-

27 — A Bizottság szerint az állampolgárság igazolásának legegyszerűbb módja alapvetően az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatása, és a tagállamok jogosultak ezt előírni.

28 — Ezt a gondolatmenetet támasztja alá véleményem szerint a 2004/38 irányelv 6. cikke, amelynek (1) bekezdése értelmében: „Az uniós polgárokat érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel birtokában *külön feltételek és más formai követelmények nélkül* három hónapig megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén” (kiemelés tőlem). Mint látható, az előterjesztő bíróság kérdésével felvetett vita teljes mértékben visszatükröződik a jogalkotó választotta megfogalmazásban, amelyben egyébként egész pontosan a kétértelműséget erősítő „nem választás” jut kifejezésre: *Feltétele vagy formai követelménye* a tartózkodási jognak az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel birtoklása? Véleményem szerint csak formai követelményről van szó, amelyet a tartózkodási jog gyakorlásánál be kell tartani.

29 — Gondoljunk csak arra, milyen eredménnyel járna az ezzel ellentétes gondolatmenet abban a nem éppen kivételesnek nevezhető helyzetben, amikor egy turista elvesztette az útlevelét és/vagy személyazonosító igazolványát, vagy azt ellopták tőle: ésszerű lenne megszüntetni ennek a személynek a tartózkodási jogát?

tózkodási joga gyakorlásában, amely konkrétan a tartózkodási jog megtagadását jelentené.

71. Ez az okfejtésemet mindazonáltal nem úgy kell érteni, hogy a fogadó tagállamban való jogszerű tartózkodáshoz már az is elegendő, ha a közösségi polgár a szabad mozgáshoz való jogára hivatkozik. Az okfejtésem alapjául szolgáló célorientált megközelítés ezzel szemben azt követeli meg a közösségi polgártól, hogy a fogadó tagállam illetékes hatóságainak felszólítására igazolja állampolgárságát, sőt mi több, meggyőzően igazolja, méghozzá minden olyan hivatalos okmánnyal vagy összeköttetéssel, amely ténylegesen utal egy tagállam állampolgárság meglétére.

72. Máskülönben egy másik tagállam állampolgára számára mindig lehetővé kell tenni, hogy bemutassa személyazonosító igazolványát vagy útlevelét, méghozzá ésszerű határidőn belül, azaz az ilyen okmányok szokásos beszerzési és átadási idején belül.

73. Mindezek alapján azt indítványozom a Bíróságnak, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak azt a választ adja, hogy úgy kell értelmezni a 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését, miszerint a tagállam nem teheti az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatásától függővé azon személy tartózkodási jogának elismerését, aki szolgáltatások igénybe vevője, és egy

másik tagállam állampolgára. A szolgáltatások azon igénybe vevője viszont, aki három hónapot meg nem haladó időtartamos tartózkodási jogát gyakorolja az egyik tagállamban, minden eszközzel köteles ezen állam illetékes hatóságainak felszólítására tagállami állampolgársági jogállását bizonyítani. Lehetőséget kell továbbá adni számára, hogy ésszerű határidőn belül érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutasson be.

C — Az állampolgárság-igazolási kötelezettség tekintetében a közösségi polgárookra és az érintett tagállamok állampolgáira vonatkozó eltérő bánásmódról

74. A kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett 2b) és 4) kérdése lényegében arra irányul, hogy sérti-e az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét az, hogy más tagállamok állampolgárainak a fogadó tagállam idegenrendészeti jogszabályai alapján érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet kell bemutatniuk állampolgárságuk igazolására, és ha nem tudnak ilyen okmányt bemutatni, kiutasítást előkészítő

örizetbe vehetők, míg a holland jog saját állampolgárainak nem ír elő ilyen kötelezettséget.

75. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően, és mivel itt a szolgáltatásnyújtás szabadságáról van szó, ezt a kérdést az EK 49. cikkére tekintettel kell megvizsgálni. Mert ugyan az EK 12. cikke az állampolgárság szerinti hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvét állapítja meg, „önálló jelleggel csak azon közösségi jog által szabályozott helyzetekre lehet alkalmazni, amelyekre a Szerződés nem ír elő hátrányos megkülönböztetés-tilalmára vonatkozó különös szabályokat”. A szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozóan azonban az EK 49. cikke „szabályozza és konkretizálja ezt az elvet”³⁰.

76. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést ezért úgy kell érteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés az EK 49. cikkébe foglalt tilalmába ütközik-e, ha más tagállamok állampolgárainak a fogadó tagállam idegenrendészeti jogszabályai alapján érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevélet kell bemutatniuk állampolgárságuk igazolására, míg a holland

jog saját állampolgárainak nem ír elő ilyen kötelezettséget³¹.

77. A kérdést előterjesztő bíróság a következőképpen fejt ki nézetét arról, mi lenne szerinte a közösségi jogba ütköző állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés: a holland jog nem ír elő egyetemes és általános személyazonosítási kötelezettséget, hanem csupán korlátozott, egyes törvényekben foglalt, meghatározott helyzetekre szűkített kötelezettségeket³². A kérdést előterjesztő bíróság előadja, hogy a holland hatóságok a 2000. évi idegenrendészeti törvényt a korlátozott személyazonosítási kötelezettség kategóriájába sorolta.

78. Ez a bíróság úgy véli továbbá, hogy az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatásának kötelezettségére tekintettel célszerű összehasonlítani annak a személynek a helyzetét, aki egy ellenőrzés során holland állampolgárnak mondja magát, azzal a személyével, aki egy másik tagállam állampolgárának.

30 — Lásd többek között a C-55/98. sz., Vestergaard-ügyben 1999. október 28-án hozott ítélet (EBHT I-7641. o.) 16. és 17. pontját. Lásd még a C-379/92. sz., Peralta-ügyben 1994. július 14-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-3453. o.) 18. pontját.

31 — Véleményem szerint ezt a problematikát, amely a kiutasítást előkészítő őrizettel kapcsolatban merül fel — amely kényszerintézkedést akkor lehet alkalmazni, ha nincs mindig érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél az érintettnél —, a szabad mozgás akadályainak igazolására tekintettel, és nem csak külön a hátrányos megkülönböztetés tilalmára tekintettel kell megítélni. Magából a 2000. évi idegenrendészeti törvény megfogalmazásából is az következik, hogy ezek az intézkedések csak külföldiek ellen irányulhatnak, hiszen az ő kiutasításukat tűzik ki célul. A probléma ezen részét ezért csak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések utolsó csoportjának vizsgálatakor elemzem.

32 — A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a korlátozott személyazonosítási kötelezettségek többsége az adó- és társadalombiztosítási jog által biztosított járadékok és támogatások terén tapasztalt visszaélések kiküszöbölésére irányul.

79. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben kifejti, hogy a nemzeti közigazgatási joggyakorlat szerint a magát holland állampolgárnak valló személynek objektív és hozzá mint természetes személyhez közvetlenül kapcsolódó adatokkal hitelesen kell alátámasztania személyazonosságát. Az érintett tehát nemcsak érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatásával, hanem például Hollandiában kiállított járművezetői engedéllyel is hitelesen igazolhatja személyazonosságát. Végül, szükség esetén a helyi közigazgatási adatokba való betekintés is eloszlathatja a kételyeket.

80. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy aki ezzel szemben egy belföldi idegenrendészeti ellenőrzés során másik tagállam állampolgárának vallja magát, és a személyek és a szolgáltatások szabad mozgására hivatkozik, azt a 2000. évi idegenrendészeti törvény alapján, a közrend védelmére hivatkozással rendszerint őrizetbe veszik, ha nem mutat be érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet.

81. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy fennáll-e a közösségi polgárok közösségi joggal ellentétes hátrányos megkülönböztetése a holland állampolgárhoz képest, akinek a nemzeti jog szerint állampolgársága igazolására nem kell — más okmányokat kizárva — érvényes

személyazonosító igazolványt vagy útlevelet bemutatniuk.

82. Erról a kérdésról a Bizottság úgy vélekedik, hogy a tartózkodási jogot illetően a nemzeti és a más tagállambeli állampolgárok helyzete magából a Szerződésből eredően alapvetően különbözik, mivel az előbbiek tartózkodási joga meghatározásánál fogva állandó és abszolút, különös tekintettel a kiutasításuk tilalmára. Az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel bemutatására vonatkozó eltérő elbánás ezért nem a tulajdonképpeni állampolgársággal függ össze, hanem a tartózkodási jog szempontjából objektíve különböző jogi helyzettel.

83. Mindenekelőtt emlékeztetnem kell arra, hogy bár a tartózkodási jog keletkezésének — mint láttuk — önmagában nem feltétele az, hogy a másik tagállam állampolgára érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevelel rendelkezék, viszont ez a közösségi jogban és különösen a 73/148 irányelvben meghatározott formai követelmény. Ezért megállapítható, hogy a tagállamok szilárd közösségi jogi alapra támaszkodhatnak, amikor más tagállamoknak a területükön tartózkodó állampolgárait arra kötelezik, hogy legyen náluk érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevel. Ezen

okból állapította meg egyébként a Bíróság, hogy „főszabály szerint nem lehetne vitatni a tagállamok azon jogát, hogy szankcionáljanak mindenkit, aki ezt a kötelezettséget elmulasztotta”³³.

84. Szeretném továbbá hangsúlyozni, hogy a Bíróság több ízben elismert olyan helyzeteket, amikor a saját állampolgárokra nem vonatkozó követelmény — mint például az állam területén való tartózkodás bejelentése az illetékes hatóságoknál — igazolható volt azzal, hogy az érintett nem a tagállam állampolgára³⁴. A Bíróság azt is kimondta, hogy „ha [a tagállami munkavállalók és családtagjaik Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1968. október 15-i 68/360/EGK] irányelv egy tagállam állampolgárainak, akik egy másik tagállam területére belépnek, vagy ott tartózkodnak, különleges kötelezettségeket ír elő — mint egy útlevel vagy egy személyazonosító igazolvány megléte —, akkor az érintett személyek a tartózkodás államának állampolgáiraival nem részesülnek egyenlő bánásmódban”³⁵.

85. Ezek a szempontok azt az álláspontot támasztják alá, hogy a közösségi jogból

eredően bizonyos kényszerítő körülmények nehezednek azokra a tagállami állampolgárokra, akik másik tagállam területén kívánnak tartózkodni, és ez megmagyarázza, miért nem hasonlítható össze a helyzetük a belföldi állampolgárokkal a tartózkodási jog gyakorlására vonatkozó jogi kötelezettségek tekintetében.

86. Ez az álláspont azonban nem győzött meg. Egyedül és kizárólag arra vonatkozóan ugyanis, hogy más tagállamok állampolgárainak mindig maguknál kell hordaniuk az érvényes személyazonosító igazolványt vagy az útlevelet, ez az álláspont a Bíróságnak a Bizottság kontra Belgium ügyben 1989-ben hozott ítéletébe ütközik: bár ott csak a másik tagállam területére történő beutazásról volt szó, a Bíróság az egyedi eseten túlmutatóan mondta ki, hogy „a közösségi jog nem tiltja meg Belgiumnak azt, hogy ellenőrizze területén, hogy a közösségi tartózkodási jog jogosultjai mindig maguknál hordják-e a tartózkodási és letelepedési engedélyüket, mivel ugyanez a kötelezettség terheli a belga állampolgárokat a személyazonosító igazolványuk tekintetében”³⁶. Ugyanennek az álláspontnak a kifejtését találjuk a Bizottság kontra Németország ügyben 1998-ban hozott ítéletben, ahol a Bíróság még egyér-

33 — A 8/77. sz., Sagulo és társai ügyben 1977. július 14-én hozott ítélet (EBHT 1977., 1495. o.) 10. pontja.

34 — A 118/75. sz., Watson és Belmann ügyben 1976. július 7-én hozott ítélet (EBHT 1976., 1185. o.).

35 — A fent hivatkozott Sagulo és társai ítélet 11. pontja.

36 — A 321/87. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1989. április 27-én hozott ítélet (EBHT 1989., 997. o.) 12. pontja.

telmübben juttatta kifejezésre, hogy a közösi jog szerint csak akkor ellenőrizheti az állam, hogy az érintettek mindig be tudják-e mutatni a tartózkodási engedélyüket, ha a fogadó tagállam ugyanezt a kötelezettséget saját állampolgáira is előírja a személyazonosító igazolványuk tekintetében³⁷. Ez a párhuzam a más tagállambeli és a belföldi állampolgárok között feltételezi továbbá, hogy a kötelezettségszegés szankciónak hasonlóknak kell lenniük a két esetben³⁸.

87. Látjuk, hogy a Bíróság az ismertetett ítélezési gyakorlat keretében arra az állápontra jutott, hogy a tartózkodási engedély magánál tartására kötelezett más tagállambeli állampolgárok és az érvényes személyazonosító igazolványt magánál hordani köteles belföldi állampolgárok helyzete hasonló, és ebből következően hasonló elbánásban kell részesíteni őket e kötelezettségek betartásának ellenőrzésekor. Ez tehát annak elismerését jelenti, hogy állampolgárságuk igazolása tekintetében a személyek e két csoportja hasonló helyzetben van, és ezért ebben a helyzetben azonos elbánásban kell őket részesíteni.

37 — A C-24/97. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1998. április 30-án hozott ítélet (EBHT 1998., I-2133. o.) 13. pontja.

38 — A fent hivatkozott Bizottság kontra Németország ítélet 14. pontja. A Bíróság kimondta, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság a közösségi jogból fakadó kötelezettségeit megszegte azáltal, hogy a területén tartózkodó más tagállambeli állampolgároknak a bűnösség foka és az alkalmazható pénzbírság tekintetében „aránytalanul eltérő bánásmódot biztosított” ahhoz képest, amit „az érvényes személyazonosító igazolvány birtoklását hasonló módon elmulasztó saját állampolgáira” alkalmazott.

88. Következésképpen megjegyzem, hogy véleményem szerint az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmával ellentétben az a nemzeti közigazgatási jogi és ítélkezési gyakorlat, amely szerint egy másik tagállam tartózkodási jogára hivatkozó állampolgára kizárólag érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatásával köteles ezen jogállását igazolni, míg egy holland állampolgárságára hivatkozó, szintén belföldön ellenőrzött személy minden más eszközzel igazolhatja személyazonosságát.

89. Ilyen helyzetben ugyanis arra lehet következtetni, hogy a Bíróság említett ítélezési gyakorlata alkalmazandó, mivel más tagállamok azon állampolgárainak, akik szolgáltatások igénybe vevőiként három hónapot meg nem haladó ideig tartózkodnak a fogadó tagállamban, mindig érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet kell maguknál tartaniuk, ugyanakkor a holland állampolgároknak nincs ilyen kötelezettségük személyi okmányaik vonatkozásában³⁹.

90. Következésképpen azt indítványozom a Bíróságnak, hogy azt a választ adja a kérdést

39 — A kérdést elterjesztő bíróság ilyen okmánynak nevezi példaképpen az „érvényes személyazonosító igazolványt, amelyben a holland állampolgárság bejegyzésként szerepel, vagy az érvényes holland útlevelet” (előzetes döntéshozatalra utaló végzés, 16. oldal).

előterjesztő bíróságnak, miszerint az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek az EK 49. cikkébe foglalt tilalma alapelvébe ütközik, ha más tagállamok állampolgárainak a fogadó tagállam idegenrendészeti jogszabályai alapján érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevélet kell bemutatniuk állampolgárságuk igazolására, míg a holland jog saját állampolgárainak nem ír elő ilyen kötelezettséget.

ítéletben kifejtett álláspontját, miszerint „a tagállamoknak az a hatásköre, mely alapján ésszerű határok között szankcionálják a közösségi jog alá tartozó személyekre kivetett, érvényes útlevél vagy személyazonosító igazolvány létének kötelezettségét, de ilyen szankciók semmilyen esetben nem válnának olyan súlyossá, hogy ezáltal akadályt képezzenek az államterületre való szabad belépés és az ott való tartózkodás előtt”. Ebből a követelményből kiindulva a Bíróság a nemzeti bíróhoz fordul: „a mérlegelési lehetőség célja — amely a nemzeti bíró feladata — olyan büntetési rendszert kialakítani, amely megfelel a közösségi jogi előírások jellegének és céljának, és amelynek betartását a szankciónak kell biztosítaniuk”⁴⁰.

D — Annak a tagállami állampolgárnak a kiutasítást előkészítő őrizetbe vételéről, aki szolgáltatás igénybe vevője, és megsérti az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatására vonatkozó kötelezettséget

91. Előzetes döntéshozatalra utalt kérdéseinek ezen utolsó csoportjával (2d), 3a), 3b) és 3c) kérdés) a kérdést előterjesztő bíróság arra kér választ, hogy akadályozza-e a szolgáltatásnyújtás szabadságát az, ha más tagállamok érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel nem rendelkező állampolgárait kiutasítást előkészítő őrizetbe vesznek, és ha igen, úgy igazolható-e ez az akadály.

93. Ezen állandó ítélkezési gyakorlat alapján nem lehet kiutasítással szankcionálni olyan formai követelmény be nem tartását, mint amilyen az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél birtoklása, „mivel egy ilyen szabályozás magának a Szerződés által megállapított és biztosított jognak a tagadását jelentené”⁴¹. A Bíróság azt is kifejtette, hogy a tagállam ideiglenes szabadságelvonási intézkedéseinek a megengedhetőségét illetően olyan külföldre vonatkozóan, aki a területéről való kiutasítás tekintetében a Szerződés hatálya alá tartozik, „meg kell állapítanunk először is, hogy egyetlen ilyen jellegű intézkedés sem jöhet számításba azokban az esetekben, amelyekben a területről való kiutasítási határozat ellentétes a Szerződéssel”⁴².

92. A kérdés megválaszolásához fel kell idézni a Bíróságnak a Sagulo és társai

40 — A fent hivatkozott ítélet 12. pontja.

41 — A fent hivatkozott Watson és Belmann ítélet 20. pontja.

42 — A fent hivatkozott Royer-ítélet 43. pontja.

94. Feltétlenül meg kell jegyezni, hogy ezt a megállapítást véleményem szerint nem úgy kell érteni, mint amely kizárja a fogadó tagállam ahhoz szükséges hatáskörét, hogy megfelelő helyen ideiglenesen feltartóztat-hassa egy másik tagállam állampolgárát abból a célból, hogy elvégezze az állampolgársága megállapításához szükséges intézkedéseket. Az igazgatási jellegű intézkedés ugyanis ebben az esetben nem kapcsolódik egy esetleges kiutasítási intézkedéshez, és nem az államterületről való eltávolításra irányul. Az intézkedés célja az, hogy lehetővé tegye a másik tagállam állampolgárának, hogy minden lehetséges eszközzel bizonyíthassa állampolgárságát.

95. A Bíróság egyebekben kimondta továbbá, hogy a „tagállamok nem helyezhet-nek kilátásba olyan aránytalanul súlyos büntetést, amely a személyek szabad mozgá-sának akadályát képezné; így például börtön-büntetést sem”⁴³ egy másik tagállam azon állampolgárával szemben, aki a fogadó állam területére történő belépésekor nem rendel-kezik érvényes személyazonosító igazolvány-nal vagy útlevéllel.

96. Ezen túlmenően szeretném felidézni, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságának az EK 49. cikkében foglalt alapelve „egyike az alapvető jogelveknek, amely magában fog-lalja a szolgáltatások igénybe vevőinek más tagállam területére utazásának szabadságát

szolgáltatások igénybevétele céljából, anélkül, hogy abban akadályozzák”⁴⁴.

97. Ezekre a szempontokra tekintettel azon az állásponton vagyok, hogy nyilvánvalóan akadályozza a szolgáltatást igénybe vevők szabad mozgását, ha kiutasítást előkészítő őrizetbe veszik őket abban az esetben, ha nem tudták érvényes személyazonosító iga-zolvánnyal vagy útlevéllel igazolni azt, hogy más tagállam állampolgárai. Ilyen, a tartóz-kodás szabadságától megfosztó intézkedés ugyanis az EK 49. cikkével és a végrehajtására kibocsátott irányelvekkel közvetlenül a szol-gáltatást igénybe vevőre ruházott jog tagadá-sát jelentené.

98. Meg kell mindazonáltal vizsgálni, hogy lehet-e a többek között az EK 46. cikkében foglalt közrendi indokkal igazolni egy ilyen intézkedést⁴⁵. A Bíróság szerint ugyanis ez a cikk „feljogosítja a tagállamokat arra, hogy olyan intézkedéseket alkalmazzanak más tagállamok polgáraival szemben, különösen a közrendi záradékra hivatkozással, amelye-ket saját polgáraikkal szemben nem alkal-mazhatnak, mivel az utóbbit saját területük-ről nem utasíthatják ki, vagy azok hazatérését nem tilthatják meg”⁴⁶.

44 — A fent hivatkozott Calfa-ítélet 16. pontja.

45 — A kérdést előterjesztő bíróság szerint az őrizetbe vételt elrendelő két határozat „a közrend védelmének alapszik, mivel attól kell tartani, hogy a külföldi személy kivonja magát az őrizet alól, mert nem rendelkezik a Vreendelingenbesluit (idegenrendészeti rendelet) 4.21. cikkében meghatározott személyazonossági okmányokkal, nem jelent meg a »Korpschef« (rendőrkapitány) előtt, nem rendelkezik állandó lakó-vagy tartózkodási hellyel, és bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják” (az előzetes döntéshozatalra utaló végzés 5. pontja).

46 — A fent hivatkozott Calfa-ítélet 20. pontja.

43 — A fent hivatkozott Wijzenbeck-ítélet 44. pontja.

99. Véleményem szerint a kérdést előterjesztő bíróságnak a bíróság által a Royer-ítéletben kifejtett álláspontjához hasonló választ kell adni, ahol azt mondta ki, hogy a külföldiek belépési, országon belüli mozgási és tartózkodási jogával kapcsolatos törvényi alakítások egyszerű elmulasztása, „mivel egy, a szerződés erejénél fogva megszerzett jog gyakorlásáról van szó, [...] nem jelenti önmagában a közrend vagy a közbiztonság veszélyeztetését”⁴⁷.

100. Ezért anélkül, hogy vizsgálni kellene azt, hogy a szóban forgó nemzeti intézkedés megfelel-e az arányosság elvének, elegendő azt megállapítani, hogy a többek között az EK 46. cikkében foglalt közrendi kifogás nem alkalmazható a szolgáltatásnyújtás szabadsága akadályának igazolására a kiutasítást előkészítő őrizet esetében, amelyet az érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel nem rendelkező más tagállambeli állampolgárok ellen rendelnek el, amennyiben ezt a kötelezettséget megsértik.

101. Fel kell hívni a kérdést előterjesztő bíróság figyelmét arra, hogy egy tagállam minden esetben csak akkor hivatkozhat eredményesen a közrendi kifogásra a személyek szabad mozgása bizonyos korlátozásainak igazolásaként, ha „fennáll a közrend

olyan valóságos és kellően súlyos veszélyeztetése, mely a társadalom valamely alapvető érdekét érinti”⁴⁸. A „közrend minden egyes törvénysértésben megnyilvánuló zavarása” nem elegendő⁴⁹. Arra is emlékeztetni kell, hogy a közrendi kifogást, mint a Szerződésben foglalt alapelv alóli valamennyi kivételt, megszorítóan kell értelmezni.

102. Ezenkívül a 64/221 tanácsi rendelet⁵⁰ 3. cikkéből következően a közrendi indokok alapján hozott intézkedések „kizárólag az érintett személy viselkedésén alapulhatnak”, és „az érintett személlyel szemben korábban hozott büntetőítéletek önmagukban nem szolgálhatnak alapul ilyen intézkedésekhez”⁵¹. Fel kell hívni továbbá a kérdést előterjesztő bíróság figyelmét arra, hogy a Bíróság értelmezésében a közrendi kifogás csak abban az esetben áll fenn, ha a körülmények „olyan személyes magatartásra utalnak, amely jelenleg is veszélyezteti a közrendet”⁵².

48 — Lásd többek között a 30/77. sz. Bouchereau-ügyben 1977. október 27-én hozott ítélet (ÉBHT 1977., 1999. o.) 35. pontját.

49 — A C-482/01. és C-493/01. sz., Orfanopoulos és Oliveri egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítélet (ÉBHT 2004., I-5257. o.) 66. pontja.

50 — A külföldiek mozgására és tartózkodására vonatkozó, a közérdek, közbiztonság vagy közegészség által indokolt különleges intézkedések összehangolásáról szóló, 1964. február 25-i irányelv (HL 1964. 56., 850. o., magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 11. o.). Figyelemre érdemes, hogy 1. cikke értelmében az irányelv a tagállamok olyan állampolgáraitra vonatkozik, akik: a Közösség egy másik tagállamában tartózkodnak, illetve oda beutaznak azért, hogy ott önálló vállalkozóként vagy munkavállalóként tevékenységet folytassanak, illetve *szolgáltatásokat vegyenek igénybe*.

51 — A fent hivatkozott irányelv 3. cikkének (1), illetve (?) bekezdése.

52 — A fent hivatkozott Bouchereau-ítélet 28. pontja.

47 — A fent hivatkozott Royer-ítélet 39. pontja.

103. Végül úgy gondolom, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadsága előtti akadály igazolásakor nem releváns az a körülmény, hogy egy nemzeti bíróság utólag kártérítést ítél meg a szolgáltatást igénybe vevőnek azért, mert őrizetbe vétele jogellenesnek bizonyult.

iránti kérelemre azt a választ adja, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságának nem igazolható akadályát képezi, és így az EK 49. cikkébe ütközik, ha egy szolgáltatást igénybe vevőt kiutasítást előkészítő őrizetbe vesznek azért, mert figyelmen kívül hagyta, hogy köteles érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel rendelkezni. A tagállam illetékes hatóságai azonban ideiglenesen feltartóztathatják más tagállam állampolgárát abból a célból, hogy lehetővé tegyék számára, hogy állampolgárságát minden lehetséges eszközzel igazolja.

104. Következésképpen azt indítványozom, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatal

V — Véggövetkeztetések

105. A fentiekre tekintettel azt indítványozom, hogy a Bíróság a Rechtbank 's-Gravenhage előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire a következő választ adja:

- „1) Az a körülmény, hogy egy tagállam állampolgára adott időpontban egy másik tagállam területén tartózkodik, elegendő annak feltételezéséhez, hogy ez utóbbi tagállamban szolgáltatások igénybe vevője, vagy azzá lesz, és mint ilyen, a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó közösségi jogi szabályok személyi hatálya alá tartozik.

- 2) Úgy kell értelmezni a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás területén a tagállamok állampolgárainak Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1973. május 21-i 73/148/EGK tanácsi irányelv 73/148 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését, miszerint a tagállam nem teheti az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél bemutatásától függővé azon személy tartózkodási jogának elismerését, aki szolgáltatások igénybe vevője, és egy másik tagállam állampolgára. A szolgáltatások azon igénybe vevője viszont, aki három hónapot meg nem haladó időtartamos tartózkodási jogát gyakorolja az egyik tagállamban, minden eszközzel köteles ezen állam illetékes hatóságainak felszólítására tagállami állampolgársági jogállását igazolni. Lehetőséget kell továbbá adni számára, hogy ésszerű határidőn belül érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet mutasson be.

- 3) Az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek az EK 49. cikkében foglalt tilalma alapelveibe ütközik, ha más tagállamok állampolgárainak a fogadó tagállam idegenrendészeti jogszabályai alapján érvényes személyazonosító igazolványt vagy útlevelet kell bemutatniuk állampolgárságuk igazolására, míg a holland jog saját állampolgárainak nem ír elő ilyen kötelezettséget.

- 4) A szolgáltatásnyújtás szabadságának nem igazolható akadályát képezi, és így az EK 49. cikkébe ütközik, ha egy szolgáltatást igénybe vevőt kiutasítást előkészítő őrizetbe vesznek azért, mert figyelmen kívül hagyja azon kötelezettségét, hogy érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel kell rendelkeznie. A tagállam illetékes hatóságai azonban ideiglenesen feltartóztathatják más tagállam állampolgárát abból a célból, hogy lehetővé tegyék számára, hogy állampolgárságát minden lehetséges eszközzel igazolja.